

Til kommunal- og forvaltningskomiteen

23.01.2018

Svar fra NITO på spørsmål fra kommunal- og forvaltningskomiteen til sak om endringer i matrikkellova m.m. (organisering av egedomsoppmåling) Prop. 148 L (2016-2017), Prop. 33 L (2017-2018) Endringer i eigarseksjonslova m.m. (tilpassing til ny organisering av egedomsoppmålinga)

Jorodd Asphjell (Ap):

Jeg opplever at det er mangelfull/ ulik kompetanse i kommunene. Stemmer det?

Norunn Benestad (H):

- *Hva mener NITO om kompetanse?*
- *Hva mener dere med de rette forutsetninger, som dere skriver om i forbindelse med behov for kompetanse?*

Svar:

- Da delingsloven kom i 1980, ble det ikke tatt inn krav om kompetanse. Heller ikke matrikkelloven satte krav, men i rundskriv T-5/09 fra MD ble dette tatt opp (jfr. S. 41 i Prop. 148L). NITO mener at det nå er viktig å innføre krav om kompetanse, herunder vurdere autorisasjon, for landmålere som skal levere data til matrikkelen. NITO er klar på at regjeringens forslag om bachelor med to års praksis og krav om etterutdanning bør være tilstrekkelig som kompetansekrav.
-
- Det har vært en påstand fra privatiseringsmiljøet i «20 år» at kommunene ikke kan stille kompetansekrav. Følgelig: «Dersom autorisasjonskravet vinner igjennom faller matrikkellandmåling som kommunal myndighetsutøvelse og privatisering er oppnådd.» Påstanden er nå punktert fra departementshold. NITO støtter formelle kompetansekrav (til hver enkelt utøver, ikke bare til en i kommunen, virksomheten eller firmaet) og at det ikke i ettertid blir brukt som en formalgrunn til privatisering. Siste setning er uklar for meg.
- Kompetansen på dagens utøvere er generelt god, men varierer fra organisasjon til organisasjon. Dette gjelder både for landmålere tilsatt i kommunene og for landmålere tilsatt i jordskifterettene, vegvesenet og i private firma. NITO vil understreke at kompetansen er vel så god om den er ervervet gjennom høyere utdanning eller i en kombinasjon av formell utdanning og intern opplæring, som realkompetanse ofte innebærer.
- Kompetansekrav er «i tiden». Definerte krav – synliggjort med en autorisasjon - kan være et tjenlig virkemiddel for å sikre fortsatt god kvalitet på det som gjøres i kommunene, og en trygghet for at de som skal levere tjenester til kommunene er kvalifisert for det.

- Kompetansekrav/autorisasjon av eiendomslandmålere (til forskjell fra generelle landmålingsoppgaver) kan også være en måte å synliggjøre en yrkesgruppe og et fag slik at ungdom under utdanning oppdager fagområdet og slik øke rekrutteringen.
- De fleste som utøver faget i dag gjør en utmerket jobb nesten uten klager, og har tilstrekkelig kompetanse. Denne kompetansen har mange fått gjennom opplæring kommunen har gitt; gått gradene fra landmålerassistent til landmåler, gjennom praktisk og teoretisk tilnærming til faget. Det er også mange som har Ingeniørutdanning på Bachelor-nivå som gjør en utmerket jobb som landmålere, selv om fagkretsene deres fra skolen ikke er optimal i utgangspunktet. Mange kommuner har vært flink til å støtte etter- og videreutdanning, for å sikre at tilsatte er fullt kvalifiserte til alt arbeid etter matrikkelloven. NITOs påstand er derfor: Det er ulike grunnkompetanse rundt om i landet, men det er ikke mangelfull kompetanse. Det kan være tjenlig å verifisere slik kompetanse gjennom et bevis\en tittel\en autorisasjon som gir et «godkjent» stempel på dagens matrikkelandmålere. Parallelt bør det videreutvikles gode – og fleksible -Bachelorløp for nye studentkull.

Kristin Ørmer Johnsen (H)

- *Jeg opplever at Tekna sier at landmåling er preget av dårlig kvalitet, og at Fagforbundet hevder at det er god kvalitet. Hva er svaret her?*
- *Hvordan er kvaliteten på det som gjøres i dag, er det ikke behov for autorisasjon?*

Svar:

- Kvaliteten på det som gjøres i dag – og fra 1980 - er i de fleste kommuner god. Et bevis for dette er svært få klager. Matrikkelen har mye dårlig og ujevn kvalitet, men det skyldes ikke dårlig arbeid fra lov og måleplikt ble innført i 1980. Det skyldes at det meste av landets eiendomsgrenser eksisterte før 1980 og vises i matrikkelen med en helt annen opprinnelse enn det de koordinatmålte eiendomsgrense etter 1980 hjemler
- Hensikten med en personlig autorisasjon – som i helsevesenet - er å sikre fortsatt god kvalitet på matrikkelarbeid som gjøres i kommunene, og at de som skal levere tjenester til kommunenes matrikkelarbeid er kvalifiserte.

Wilfred Nordlund (SP):

- *Hvordan er egentlig situasjonen når det gjelder rekruttering til landmåleryrket?*

Rigmor Aasrud (Ap):

- *Har vi nok folk som kan la seg lett autorisere?*
- Rekrutteringen er nok for lav. Det har flere årsaker. Negativ omtale av en kommunal ingeniørkarriere medregnet. Også fra deler av miljøet som tilbyr slik utdanning. Når et privatiseringsforslag fremmes av regjeringen, kan kommuner vegre seg for å ansette i ledige landmålerstillinger, i perioder med ro omkring organiseringsmodeller er det «kamp om jobbene» i mange kommuner. Skillet går ikke mellom små og store kommuner, heller ikke på distrikt mot by – mer på presset på arbeidsmarkedet generelt i aktuelt område. Dette er interessante, selvstendige og varierte jobber. God organisering og god avlønning sikrer at det store flertallet av kommuner er fullt ut leveringsdyktige også i dag!
- En definert yrkestittel/formaliserte kompetansekrav/eventuelt autorisasjon kan være med på å synliggjøre faget – og slik styrke rekrutteringen. Mulighetene for kombinasjon av teori og

praksis bør fremdeles kunne føre fram til jobb/godkjenning. På den måten kan rekrutteringsgrunnlaget utvides.

Kommunene produserer og effektuerer forvaltningsvedtak. Jobben som kommunal eiendomsmåler fordrer at man har god kjennskap til flere fagområder, som f.eks. plan og bygningsloven m flere. Å være eiendomslandmåler er mer enn å «trykke på en GPS og lagre en koordinat», det er forstå rammene i delevedtaket, forstå opprinnelsesdokumentet for aktuell eiendom og naboeiendommene og forstå om gjennomføringen av et vedtak avdekker nye forhold som må avklares. Å være matrikellandmåler er ikke en rein «stikkejobb» (sette ut gitte koordinater), det krever kompetanse og engasjement for mer enn teknologi. Også derfor kan rekrutteringen være krevende. NITO er svært bekymra for en autorisasjonsordning der et firma eller en organisasjon kan dekke seg bak en ansvarlig med autorisasjon – da oppnår vi bare negativ effekt. Skal det settes formalkrav skal det gjelde hver enkelt utøver.

- Siden de aller fleste som driver som kommunal oppmåler i dag vil være kvalifisert har vi grunnlag for å innføre en autorisasjonsordning uten å påvirke markedet vesentlig. Men det forutsetter gode overgangsordninger og en erkjenning av realkompetansen til dagens utøvere.
- Formaliserte kompetansekrav og en autorisasjonsordning vil gi store muligheter for flere høyskoler og universitet for å utvide sine tilbud. Kravene må bli realistiske, det vil si ikke så høye at vi uansett ikke vil klare å få nok kvalifiserte. En Kommunal matrikkel landmåler - eller private aktører som skal levere matrikkeltjenester til en kommune - er ikke det samme som Jordskiftedommer eller siv.ing i geodesi etc. Her snakker vi målefag, tingsrett, matrikellære. Velegnet for et 3årig studium, modulbasert, så flere utdanningsløp blir mulig. En kombinasjon av grunnfag og praksis må aldri utelukkes. Monopoltilstander på egenutdanning er ikke ønsket.

Mari Holm Lønseth (H):

- *Hva mener NITO med at en privatisering vil føre til mer usikkerhet for motpart?*
- *Hva med de kommuner som har brukt/ bruker private aktører, hva går tapt her?*

Svar:

- Usikkerheten for **motpart - det vil som regel bety nabo/er eller rettighetshavere** - oppstår når den ene parten bestiller og betaler landmåleren. En grense har alltid flere parter/eiere. Motpart kan komme i et uforholdsmessig underlegent forhold dersom det blir tvist. Kanskje må han/ hun skaffe sin egen landmåler for å hevde seg?
- Privatisering kan føre til usikkerhet for motpart i en sak der det er interessenten selv (den som har fått innvilga delevedtak) som velger og bestiller en privat eiendomsmåler til å holde oppmålingsforretning. Hvor skal naboer rette en eventuell klage? Forvaltningsklage gjelder ikke for privatiserte oppgaver. En aggressiv utbygger kan holde en nabo økonomisk ansvarlig dersom et prosjekt ikke blir realiserbart grunnet usikkerhet om hvor eiendomsgrensene går. Ved bruk av private aktører mister man habiliteten som den kommunale eiendomsmåler har – i kraft av å ikke ha økonomisk interesse i oppdraget. Det er en grunnleggende prinsipiell forskjell å måle opp en eiendomsgrense mellom ulike naboer som en lovpålagt oppgave eller som et anbudsbasert oppdrag bestilt av utbygger. Det kan ikke sammenlignes med de (f.eks. håndverker-tjenester) eier sjøl bestiller innfor sine egne, avklarte eiendomsgrenser.

- NITO har i en undersøkelse konkludert med ca. 75 klager pr år og Prop 148L med 80 klager pr. år for denne typen saker. Dette utgjør 0,2% klager. Dette tilbakeviser enhver påstand om at kommunale landmålere har vært oppfattet som inhabile i saker hvor kommunen også har vært part.
- Med regjeringens forslag må -hver enkelt søker - sjøl ut på en anbudsrunde for å få bestilt en godkjent eiendomslandmåler for å få gjennomført delingsvedtaket. Med dagens ordning hvor kommunene har fullført saksbehandling, er oppmålingsforretning og endelig matrikkelbrev, matrikkelføring og arkivering av resultatet en del av totalpakka (og gebyret).
- Hvis naboer (motpart) er uenig i fastsettelsen av grensa på oppmålingsforretningen, kan de ikke lenger sende klage til kommunen og få denne behandlet av fylkesmannen. Etter regjeringens forslag, er klager nå henvist til å forlange (og selvsagt betale) for en ny oppmålingsforretning, eller bringe saken inn for domstolene. Forvaltningsloven, som gjelder offentlige tjenestemenn, trygger landets borgere, langt sterkere.
- Det er ikke mulig å dokumentere hva kommuner som har brukt/ bruker private aktører har gått tapt av – rett og slett fordi alle kommuner i dag har en lokal matrikkelmyndighet – der noen velger å kjøpe/sette bort deler av oppgavene etter matrikkelloven. I de (få) kommunene som har gått veldig langt i slikt kjøp er enten oppgaven lagt til en annen til kommune eller til en privat aktør som opptreer omtrent som en tilsatt i kommunen – gjerne utført av en aktør med mange års erfaring innenfor kommunal forvaltning av denne oppgaven.
- Det største tapet for kommunene dersom lokal matrikkelmyndighet fjernes ved lov, vil utvilsomt være at fagmiljøet og matrikkelkompetansen forsvinner. Det kreves fagpersoner til å utarbeide anbudsgrunnlag der kommunen selv er grunneier, og til å utøve kontroll med innkjøpt arbeid. Dersom alt arbeid med en oppmålingsforretning privatiseres – og endog matrikkelføringen av resultatet sentraliseres til Kartverket er løpet kjørt for dette fagområdet innfor den kommunale forvaltningen. Kommuner som etter en eventuell privatisering, av økonomiske og prinsipielle grunner, blir helt uten eiendomsrettslig kompetanse og spisskompetanse på matrikkelen – vil også bli svekket på tilgrensende fagområder som byggesak, plan, vann og avløp, osv. Dette vil merkes på veiledning, forhåndskonferanser, oppstartsmøter og på kvaliteten av forvaltningsvedtakene
- Den fortløpende avklaring i saker på tvers av ulike lovverk går tapt, viljen/muligheten til feilretting går tapt, landmålers bidrag til andre etater går tapt og landmålers bidrag i kommunen sin egen eiendomsforvaltning går tapt. Særlig alvorlig både for det offentlige – som største bruker av matrikkelen – og for alle eierne av eiendomsgrenser, er at ved privatisering av ansvaret mister landet det fungerende, innarbeidede systemet for kontinuerlige matrikkelforbedring, matrikkellovarbeid som kommunal myndighet muliggjør.
- Dagens system bør - heller enn å raderes bort - styrkes ved sentralt støttede matrikkelforbedringstiltak, organisert av kommunene. Private kan med fordel utføre oppdrag prioritert og styrt med grunnlag i den lokalkunnskap og den spisskompetanse på matrikkelens innhold lokal matrikkelmyndighet innehar.

Avslutningsvis, noen tanker etter å ha vært med på høringen og lyttet til innspill:

- NITO er sterkt imot at matrikkelføring skal sentraliseres til Statens kartverk. Alt vi har anført om viktighet av lokal kompetanse på fagområdet i den enkelte kommune understøtter dette. Likedan om konsekvensene for kontinuerlig matrikkelforbedring gjennom den løpende saksbehandlingen og forvaltningen. Fullført saksbehandling- ikke et brudd i oppgaver og klageordninger – forutsetter lokal matrikkelmyndighet og lokal matrikkelføring. De som skal ha utført en oppmåling – og naboene - er mest tjent med dagens ordning, både med hensyn til pris - ikke selv måtte gå inn i (eller bekoste) en anbudsrunde for «sin ene fradeling», ikke betale moms, ha forvaltningslovens regler som trygghet.
- Med omstillinger og sammenslåinger i den grad landet nå trenger landet å ha kommuner som har eiendomskompetanse og matrikkelkompetanse i eget hus. Alt fra adressering (og omadressering ved sammenslåinger), avgiftsgrunnlag (alle kommunale avgifter bygger på matrikkeldata), og matrikkelføring av restoppgavene kommunene er tenkt tilgodesett (føring av bygg, adresse og seksjonering) støtter seg på ressurspersoner knytta til matrikkellov oppgaver kommunene i dag må inneha som lokal matrikkelmyndighet. Fjerning av det økonomiske og lovhjemlede grunnlaget for denne kompetansen i kommunen vil svekke arbeidet med å bygge ny kommunestruktur og digitalisere moderne forvaltning.
- NITO er til enhver tid tilgjengelig for spørsmål eller drøfting av problemstillinger i komiteens arbeid med innstillingen.

Kontaktpersoner NITO:

Rolf Raknes, leder av NITOs fagutvalg for Geomatikk.
Tlf: 97055862 rolfraknes@radoy.kommune.no
Steinar Langnes- Fagutvalget for Geomatikk
Tlf: 99278191 steinar.langnes@narvik.kommune.no
Anne Cathrine Berger, samfunnspolitisk direktør, NITO
Tlf: 41474087 annber@stortinget.no

